

STRUCTURA ȘI CONȚINUTUL SITUAȚIILOR FINANCIARE AGREATE DE I.A.S.

OVIDIA DOINEA

Universitatea Craiova, Facultatea de Științe Economice, Str. Cpt. Romulus Lepri, nr. 98A, Drobeta
Turnu Severin, jud. Mehedinți, tel: 0252-316058

E-mail: ovidiad@rdslink.ro

International Accounting Standards Committee (I.A.S.C.), subsequently renamed International Accounting Standards Board (I.A.S.B.) represents the worldwide reference of the accounting norm-makers. This body has created 41 standards named International Accounting Standards – I.A.S.

I.A.S. 1, entitled “The Financial Statements Presentation”, mentions the documents which compose the annual financial statements set, respectively: the balance sheet, the profit and loss account, the equity’s modification situation, the cash flows situation, accounting policies and explicative note.

Puse în fața unei internaționalizări crescânde a piețelor financiare și având în vedere necesitatea de a facilita interpretarea informațiilor cuprinse în documentele contabile de sinteză ale întreprinderilor de către toți utilizatorii informației contabile, organizațiile profesionale ale contabililor au decis în anul 1973, crearea unui organism privat care să promoveze armonizarea contabilă internațională, denumit International Accounting Standards Committee (IASC). Acest “*organism de specialitate înzestrat cu atribuții în domeniul elaborării standardelor de contabilitate internaționale*”¹ a fost creat la inițiativa britanicului Henry Benson, partener al Coopers & Lybrand.

Unii cercetători susțin că data înființării IASC-ului este extrem de semnificativă, deoarece coincide cu momentul aderării Regatului Unit la Uniunea Europeană. Altfel spus, britanicii s-au speriat de directivele europene, care semănau prea mult cu legea germană și au creat o contrapondere pentru ambițiile europene de normalizare.

IASC-ul este constituit dintr-un ansamblu de experți contabili și auditori, care din 1977 (anul înființării International Federation of Accountants–IFAC) este recunoscut *autonomie deplină în materie de elaborare a standardelor de contabilitate internaționale* “cu și implicit a publicării oricărui document în legătură cu acestea”².

Obiectivul principal urmărit de acest organism îl constituie dezvoltarea Standardelor Internaționale de Contabilitate printr-un proces rațional care vizează evaluarea, prezentarea și comunicarea informațiilor privind situațiilor financiare ale întreprinderii.

Normele IASC sunt larg utilizate ca model de referință, chiar dacă majoritatea organismelor naționale preferă să-și elaboreze propriile recomandări, sau să le adapteze de la caz la caz. Uniunea Europeană a ales și ea această cale, deoarece Comisia Europeană a decis din anul 1995 să se alinieze la viitoarea reglementare privind normele IAS.

Astfel, International Accounting Standards Committee (IASC), redenumit ulterior International Accounting Standards Board (IASB) a devenit “*referința mondială a normalizării contabile, în timp ce International Accounting Standards – IAS – sunt adoptate de un număr din ce în ce mai mare de țări și de întreprinderi*”³.

¹ Nișulescu E. – Standardele de contabilitate internaționale și rolul lor în economie, Revista Finanțe, Credit, Contabilitate nr. 2-3/1995, București.

² Tabără N., Horomnea E. – Diferențele naționale și armonizarea contabilă internațională, Revista Finanțe, Credit, Contabilitate, nr. 9/2000, București.

³ Rădescu D.R. – IAS-uri? Cu plăcere, dar moderat!, Revista Contabilitate, Expertiză și Auditul afacerilor nr. 7/2002 emisă de CECCAR, București.

De la data înființării și până în prezent, IASC a creat 41 de standarde denumite Standardele Internaționale de Contabilitate – IAS. Normele contabile internaționale ale IASC, reluate recent de noul IASB sub titulatura de *IFRS – International Financial Reporting Statements* – pentru viitoarele norme, vizează crearea unui corpus universal de reguli contabile referitoare la evaluarea și prezentarea informațiilor financiare de către întreprindere și un cadru contabil conceptual. Aplicarea IAS-urilor este facultativă motiv pentru care IASC este un normalizator fără putere coercitivă, dar începând cu anul 1998, unele țări europene au permis, prin lege, utilizarea normelor IASC pentru întocmirea situațiilor financiare. Cadrul contabil general IASC cuprinde conceptele și principiile teoretice care alcătuiesc împreună sistemul de referință pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare, pentru utilizatorii externi, adică ceea ce trebuie să fie contabilitatea. Obiectivul situațiilor financiare prevăzut de Cadrul general pentru întocmirea și prezentarea situațiilor financiare – 2001, este acela de a prezenta fidel informații despre poziția financiară, performanțele și modificările poziției financiare a întreprinderii, utile pentru luarea deciziilor economice.

Suntem de părere că acest deziderat se poate atinge dacă Standardele Internaționale de Contabilitate sunt aplicate corespunzător și sunt prezentate informațiile suplimentare necesare, conform IAS 1 intitulat *Prezentarea situațiilor financiare*.

Cadrul conceptual al Standardelor Internaționale de Contabilitate prevede ca situațiile financiare să-și realizeze obiectivul prin intermediul următoarelor documente: bilanțul, contul de profit și pierdere, situația modificării capitalurilor proprii, situația fluxurilor de numerar și politici contabile și notele explicative. Norma IAS 1 se aplică numai situațiilor financiare de uz general, nu și altor informații care figurează în raportul anual. Acesta cuprinde: situațiile financiare, raportul administratorilor și raportul de audit.

Întreprinderile sunt încurajate însă, să furnizeze și alte informații financiare și nefinanciare în plus față de situațiile financiare. De asemenea, situațiile financiare trebuie prezentate separat de alte informații, fiecare componentă fiind în mod clar identificată.

Raportarea lor trebuie să fie cel puțin anuală și pusă la dispoziția utilizatorilor la momentul oportun (în termen de 6 luni de la data de raportare).

Referențialul contabil internațional analizează bilanțul în contextul Cadrului conceptual și al standardului IAS 1 *Prezentarea situațiilor financiare*. IAS 1 nu impune un model sau un format anume de bilanț, ci “*prescrie informațiile care trebuie furnizate în acest document, precum și criteriile de clasificare a elementelor în bilanț*”:

- Clasificarea activelor și pasivelor în funcție de lichiditatea lor;
- Distincție între elemente curente și necurente⁴.

Deci, afirmăm că, în conformitate cu norma internațională IAS 1, structura și conținutul bilanțului trebuie să realizeze obligatoriu distincția dintre elementele curente cu cele necurente. Categoriile economice definite de cadrul conceptual internațional în paragrafele 49-68 care descriu poziția financiară a întreprinderii sunt activele, datoriile și capitalurile proprii. Având în vedere această opinie, putem defini bilanțul ca o situație financiară care furnizează informații cu privire la poziția financiară a întreprinderii.

În paragraful 66, IAS 1 precizează elementele-rânduri (rubricile) minime care trebuie prezentate în bilanț. Constatăm că IAS 1 nu prescrie ordinea sau formatul de prezentare al elementelor bilanțului, paragraful 66 oferind doar o listă a elementelor, diferite ca natură sau funcțiune. Unele informații pot fi prezentate fie în bilanț, fie în notele anexe, referindu-se la clasificări complementare ale unor posturi bilanțiere în funcție de activitatea întreprinderii și de natura postului. Introducerea în bilanț a anumitor posturi este impusă fie de cerințele altor IAS-uri, fie de mărimea, natura și funcția elementelor în cauză. Indiferent care este prezentarea reținută, o întreprindere trebuie să menționeze în situațiile financiare, partea sub 1 an a activelor și a datoriilor, pentru toate rubricile susceptibile să conțină atât elemente pe termen scurt, cât și elemente pe termen lung.

Performanțele, respectiv capacitatea de a genera profit a întreprinderilor reprezintă o altă dimensiune a interesului utilizatorilor de informații financiare reflectată în contul de profit și pierdere. În viziunea IASC, contul de profit și pierdere constituie un element component al situației financiare care măsoară performanțele activității întreprinderii, iar în calitatea sa de instrument de informare financiară servește la satisfacerea nevoilor unei game largi de utilizatori. Elementele care măsoară

⁴ Minu M. – Contabilitatea ca instrument de putere, Editura Economică, București, 2002.

performanțele întreprinderii, în opinia acestui organism sunt veniturile și cheltuielile, categorii definite prin optica conceptului de profit, constituie criteriul de apreciere a performanțelor întreprinderii.

Atunci când alte IAS-uri impun sau este necesară o prezentare în detaliu a modului de calcul a rezultatului financiar, în formatul contului de profit și pierdere pot fi adăugate posturi complementare, rubrici de regrupări și de totaluri sau ordinea elementelor poate fi modificată. Astfel, IAS 1 încurajează întreprinderile să recurgă la o asemenea analiză direct în contul de profit și pierdere. Întreprinderile care aplică normele contabile internaționale sunt obligate să prezinte, fie în situația contul de profit și pierdere (după beneficiul net al exercițiului), fie în notele explicative, mărimea dividendelor pe acțiuni declarate sau propuse, în numele exercițiului financiar la care se fac referiri.

Alegerea modelului de analiză, între metoda cheltuielilor după natură sau după funcții, depinde atât de factori istorici sau legați de sectorul de activitate, cât și de natura întreprinderii. Ambele metode facilitează obținerea de informații despre modul în care cheltuielile variază în funcție de nivelul vânzărilor sau producției exercițiului. Menționăm că norma IAS 1 solicită o alegere pe criteriul varianta care prezintă cel mai sincer elementele performanțelor întreprinderii – opinie agreată și de subsemnata.

Organismul internațional de normalizare contabilă a preluat uzanțele anglo-saxone în materie de raportare a variațiilor capitalurilor proprii. Această situație trebuie să informeze utilizatorii cu privire la evoluția capitalurilor proprii, a cheltuielilor și veniturilor, a pierderilor și a câștigurilor care nu au fost imputate rezultatului, ci au fost afectate direct asupra capitalurilor proprii. În sensul cerințelor impuse de IAS 1, *Situația modificării capitalurilor proprii* prezintă detaliat toate variațiile pe care activul net (capitalurile proprii) le-a suferit de-a lungul perioadei unui exercițiu financiar. În acest sens, considerăm că pe baza acestui document poate fi analizată capacitatea de menținere (erodare) a capitalului, precum și profitul general sau pierderea generală a întreprinderii. Conținutul situației variației capitalurilor proprii este redat de paragrafele 86-89 ale normei internaționale IAS 1. Standardul precizează că această situație trebuie să se prezinte ca o componentă separată a situațiilor financiare ale unei întreprinderi.

Dacă contul de profit și pierdere relevă performanța financiară a întreprinderii, situația variațiilor capitalurilor proprii adaugă sau scade, după caz, la rezultatul net al exercițiului, câștiguri și pierderi, venituri și cheltuieli, care au fost afectate direct capitalurilor. Procedând astfel, se ajunge la un concept global de rezultat, numit cel mai adesea, rezultatul economic. Prin indicatorul reprezentat de acest concept, performanța capătă o dimensiune extinsă de interpretare, numită performanță economică.

Informațiile financiare cuprinse în bilanț și în contul de profit și pierdere nu satisfac nevoia informațională a utilizatorilor care sunt interesați și de informații care să prezinte evoluția poziției financiare pe parcursul unui exercițiu financiar. De aceea, considerăm că informațiile referitoare la fluxurile de numerar ale unei întreprinderi sunt utile deoarece asigură utilizatorilor informației contabile atât o bază de evaluare a capacității întreprinderii de a genera numerar și echivalente de numerar cât și posibilitatea de a utiliza aceste fluxuri de numerar. Deciziile economice care sunt luate de către utilizatori necesită o evaluare a capacității unei întreprinderi de a genera numerar sau echivalent de numerar, precum și momentul și siguranța generării lor. Din acest considerent, informațiile cu privire la istoricul mișcărilor de numerar și echivalente de numerar ale unei întreprinderi sunt cerute sub forma situației fluxurilor de numerar.

În consecință, suntem de părere că situația fluxurilor de numerar degajă informații utile despre capacitatea întreprinderilor de a genera numerar și echivalente de numerar și utilizarea corespunzătoare a acestor fluxuri. Acest document contabil pune în evidență trezoreria, a cărei dimensiune valorică și structurală reprezintă o informație cheie, deoarece prin ea, întreprinderea își finanțează activitatea, își asigură perenitatea (continuitatea) și își elaborează deciziile de viitor (strategiile specifice). În acest context, opinăm că obiectivul situației fluxurilor de numerar este acela de a furniza informații relevante privind încasările și plățile unei întreprinderi, în cursul unui exercițiu, pentru a ajuta utilizatorii situațiilor financiare și în special, investitorii, în evaluarea solvabilității acesteia. Importanța acestui document este atât de mare, încât IASC a simțit nevoia elaborării unui standard separat, respectiv IAS 7 *Situația fluxurilor de numerar*, care a devenit exigibil începând cu anul 1977, fiind apoi continuu revizuit și modificat, ultima variantă fiind cea aplicată cu 01 ianuarie

1994. Deși IAS 7 nu a definit conceptul de flux de numerar, considerăm că este vorba de ansamblul lichidităților și echivalentelor de lichidități.

Pe scurt, putem formula definiția fluxurilor de numerar ca fiind intrări și ieșiri de numerar și de echivalente de numerar.

„*Expresia fluxuri de numerar (cash flows) desemnează ansamblul intrărilor (in flows) și ieșirilor (out flows) de lichidități și de echivalente de lichidități*”⁵.

În consens cu IAS 7, toate întreprinderile trebuie să prezinte o situație a fluxurilor de numerar care să raporteze aceste fluxuri din cursul perioadei de raportare, clasificate în: activități de exploatare, activități de investiție și activități de finanțare.

Pe acest fundal, trebuie degajate fluxurile de numerar pe următoarele activități: flux de numerar din activitatea de exploatare, flux de numerar din activitatea de investiții și flux de numerar din activitatea de finanțare.

O carență a acestui standard, semnalată de subsemnata, este că faptul că el nu precizează care este modelul agreat de prezentare a situației fluxurilor de numerar, fiecare întreprindere având libertatea să-și construiască acest document în funcție de natura activității și de nevoile de informare. Ca și în cazul celorlalte situații financiare, IASC neimpunând o structură standard, un model pentru fluxurile de numerar, solicită însă, publicarea oricărei informații care permite o mai bună apreciere a poziției financiare a întreprinderii și a lichidității sale.

În practica internațională s-au delimitat două metode de întocmire și prezentare a situației fluxurilor de numerar: metoda directă și metoda indirectă. De fapt, cele două metode privesc raportarea diferită a fluxurilor de numerar din activitățile de exploatare, și nu a celor din activitățile de investiții și finanțare.

IAS 7 încurajează întreprinderile să utilizeze metoda directă în acțiunea de elaborare a fluxurilor de numerar, deoarece informațiile obținute prin această metodă pot fundamenta baza informațională necesară estimării fluxurilor viitoare de numerar.

Organismul internațional de normalizare contabilă face referiri la anexă numind-o *Politici contabile și note explicative*. În viziunea IASC, anexa conține tablouri suplimentare și informații diverse care încearcă să răspundă nevoilor informaționale ale utilizatorilor de informații contabile. În context cu această viziune, considerăm că anexa conține atât informații suplimentare privind elementele de bilanț și contul de rezultate, cât și informații privind riscurile și incertitudinile care afectează întreprinderea, informații privind resursele și obligațiile care nu sunt prezentate în bilanț. Tot în categoria informațiilor suplimentare pot fi prezentate informațiile privind activitatea pe segmente geografice și pe sectoare de activitate, cât și efectul schimbărilor de preț asupra întreprinderii.

În optica IASC-ului, importanța deosebită acordată anexei decurge și din faptul că a tratat problematica acesteia în cadrul mai multor norme contabile elaborate, precum: IAS 1 – *Prezentarea situațiilor financiare*; IAS 8 – *Profitul net sau pierderea netă a perioadei erori fundamentale modificări ale politicilor contabile* și IAS 10 – *Evenimente ulterioare datei bilanțului*.

De asemenea, în cadrul procesului de armonizare contabilă internațională, IASC are în vedere introducerea prin proiectele sale de norme contabile a unor noi informații care să fie publicate în anexă, în plus, față de cele cerute de normele actuale.

Suntem de părere că ar fi indicat de a prezenta în anexă și referențialul utilizat pentru întocmirea situațiilor financiare (conform normelor contabile internaționale sau alte referențiale). Este cunoscut faptul că situațiile financiare vor putea fi declarate conforme cu normele emise de IASC, numai dacă respectă în totalitate normele contabile internaționale.

Norma internațională IAS 1 nu impune o structură standard a anexei, dar solicită atât prezentarea de o manieră ordonată, descrierea și analiza detaliată a anumitor informații prezentate în bilanț, contul de profit și pierdere, situația variației capitalurilor proprii și tabloul fluxurilor de numerar cât și prezentarea unor informații adiționale.

⁵ Feleagă N., Malciu L., Bunea St. – Bazele contabilității – o abordare europeană și internațională, Editura Economică, București, 2002.

Bibliografie:

1. Feleagă N., Malciu L., Bunea St. – Bazele contabilității – o abordare europeană și internațională, Editura Economică ,București, 2002.
2. Minu M. – Contabilitatea ca instrument de putere, Editura Economică, București, 2002.
3. Nișulescu E. – Standardele de contabilitate internaționale și rolul lor în economie, Revista Finanțe, Credit, Contabilitate nr. 2-3/1995, București.
4. Rădescu D.R. – IAS-uri? Cu plăcere, dar moderat!, Revista Contabilitate, Expertiză și Auditul afacerilor nr. 7/2002 emisă de CECCAR, București.
5. Tabără N., Horomnea E., – Diferențele naționale și armonizarea contabilă internațională, Revista Finanțe, Credit, Contabilitate, nr. 9/2000, București.